

Biskop Tor Singsaas, preken ved Festgudstjeneste i Nidaros domkirke 23.02.2014, i anledning 200-årsjubiléet for grunnloven:

Et rop om frihet

Salme 62,8-9,

*⁸ Hos Gud er min frelse og min ære.
Min mektige klippe, min tilflukt er hos Gud.
⁹ Stol alltid på ham, dere folk,
øst ut deres hjerte for ham!
Gud er vår tilflukt.*

Vi hører et rop om frihet.

Krav om frihet, kommer **nedenfra** i menneskekollektivet,

- fra de som er trykket ned.

Og **innenfra** hos det enkelte menneske,

- som er stengt inne i eget liv, og ikke kommer ut,

fordi en annen holder en bundet fast.

Vi er skapt frie av vår Skaper vi mennesker.

Han er selv fri.

Og dette har han sendt med oss, og lagt inn i oss som en forventning til livet, - **Friheten**.

Og båndet som binder oss til hverandre, som friheten må ha for at ikke mennesket skal bli innkrøkt i seg selv, og bare dyrke seg selv, er **Kjærligheten**.

Kjærligheten er det andre Gud har sendt med oss, og lagt inn i oss.

Vi kan ikke leve uten kjærlighet.

Han er selv kjærlighet.

Slik er vi skapt i Guds bilde, frie skapninger som lever av kjærlighet, - alltid søker vi etter kjærligheten i våre liv.

De sterke hendelsene i 1814 var et resultat av det som kom nedenfra i menneskekollektivet, og innenfra i mennesket; Ropet om frihet.

Nå litt om det som skjedde i forløpet til Grunnloven, - det vi markerer i dag;

Valget av utsendinger til Riksforsamlingen på Eidsvoll i 1814 var Norges første demokratiske nasjonale valg.

Det kom fort på.

Og det bar og valget preg av.

Det manglet både manntall, stemmesedler og nøyaktige bestemmelser om hvem som hadde stemmerett. For dette var noe helt nytt. Mange steder kom folk til kirka uten å være klar over hva som skulle skje. Folkets røst ble jo ikke hørt til vanlig. Og demokratiske valg hvor folkets stemme telte, visste ikke vanlige folk noe om.

Så valget var ikke godt forberedt, - nei, nesten spontant var det.

19. februar sendte prinsregent Christian Fredrik ut sitt åpne brev om rikets stilling og «tilkommende Regjeringsforfatning». Det gikk ut samtidig et rundskriv til biskopene, stiftsamtmennene, hæren og marinen med en forskrift om hvordan valget skulle gjennomføres.

Det var i kirkene rundt om i landet at valget til Riksforsamlingen startet, fredag 25. februar 1814, eller en senere fredag om tiden ble for knapp. »Valgte oplyste Mænd» skulle samles på Eidsvoll 10.april for å utarbeide «en forfatning for landet». To menn over 25 år skulle velges fra hver menighet til et valgmøte for det enkelte amt eller by, der det endelige valget av representanter skulle finne sted. 2 skulle representere Trondhjem by på Eidsvoll, 3 fra Søndre Trondhjems amt, som omtrent tilsvarer Sør-Trøndelag fylke, og 3 fra Nordre Trondhjems amt, som omtrent tilsvarer Nord-Trøndelag fylke.

Det var først fredag 4. mars kirkene i Trondheim gjennomførte valgene, og enda en uke til ute i bygdene i Trøndelag. Vi trøndere var også da av de som ga oss god tid, og gjerne ville gjøre det på vår måte.

Tanken om en fri nasjon uavhengig av Danmark og Sverige var et sterkt gryende håp. Og nå så de det som en levende mulighet etter Kielfreden hvor Danmark avstod Norge til Sverige, og hvor det hadde oppstått et tomrom i tid, med en forvirrende situasjon som den danske prinsen Christian Fredrik prøvde å utnytte. Han ønsket å bli konge i et fritt Norge.

Det var en stolthet over egen identitet som var i ferd med å vokse fram, - som bynesingen, biskop i Bergen, Johan Nordahl Brun sa det; « Men vi fribaarne Nordmænd lade oss ikke mageskifte som man bytter Fæ». Norge var en kasteball mellom Danmark og Sverige. Og dette var det motstand mot.

Biskopene hadde formant prestene om også å gjennomføre edsavleggelse til fedrelandet i forbindelse med valget. Det var en nasjonal vind som blåste over landet.

Det måtte være en merkelig stemning, - preget av høytid?

Noe nytt er i ferd med å bryte fram, og alle skulle få del i det?

Dette var begynnelsen, slik vi hørte vi det i Edvard Hoems prolog; «kvinner, husmenn, eiendomsløse og arbeidsfolk var ikke med. Jøder og jesuitter var utestengt fra riket». Dette hang som en mørk skygge over Grunnloven, som en «skamplett». «Jødeparagrafen» er for ettertiden blitt et tungt historisk vitne og symbol på at antisemittismen satt dypt hos oss. Derfor måtte kampen for frihet for alle føres videre. Mye stod igjen, - selv om dette var en viktig begynnelse på det nye som brøt fram.

Mange måtte hjelpes med å skrive navn på stemmesedlene. For det manglet mye på lese- og skrivekyndigheten blant folk. En helt ny opplevelse? Hva tenkte de? Hvilke forventninger skapte det?

Det var i kirkene valget skjedde. Det var samlingsstedet for folk i alle livets situasjoner. Et sted hvor autoritetene talte og rådde. Men og et sted som bar med seg en understrøm av et budskap med sprengkraft, - et budskap om frihet og menneskeverd for alle. Det ligger igjen en uro etter Jesus Kristus, han søker «den minste først», - og som blir hos oss. Det hadde de hørt og fornemmet en sterk bærekraft i.

En bevegelse nedenfra, fra folkedypet. En ny frihetsbevissthet var i ferd med å våkne i Europa. Og den skulle bli stadig sterkere.

Hvor hentet den sin næring fra? Fra mange kilder; fra den franske revolusjon og et frihetselskende USA som mange hadde reist til, og flyktet til for å få muligheten til et nytt liv.

Men først og fremst fra de radikale og frigjørende fortellingene om Jesus Kristus.

Gud har kommet oss nær.

Han hvisker frihetens budskap inn i oss som blir til et rop som svar hos den undertrykte.

«En gang skal det skje at jeg øser ut min ånd over alle mennesker. Deres sønner og døtre skal profetere, de gamle skal drømme drømmer og de unge skal se syn. Selv over slaver og slavekvinner vil jeg i de dager øse ut min Ånd» hører vi hos profeten Joel (3, 1 – 2). Et budskap som stiger inn i menneskene, og gir mot, selvbevissthet og vilje til å reise seg for å ta tilbake sitt liv som en har fått skjenket av Gud, sin skaper?

Prinsregent Christian Fredrik hadde bestemt dagens prekentekst fra Salme 62, v. 8-9.

«Hos Gud er min frelse og min ære. Min mektige klippe, min tilflukt er hos Gud. Stol alltid på ham, dere folk, øs ut deres hjerte for ham! Gud er vår tilflukt.»

Og teksten var godt valgt. Det var en skjebnetime, for land og folk. For alt var egentlig kaos og i dyp krise. Det var nok en felles livsopplevelse hos svært mange.

Er det noe som står fast nå når alt ramler sammen?

Ja, Gud. «Gud er vår tilflukt. Stol alltid på ham, dere folk.»

Israelsfolket pleide å påminne seg selv og Gud om hvordan han hadde grepet inn og åpnet opp nytt landskap og ført dem inn i nytt land i livet. Redningen kom fra ham som hadde skapt dem frie, bundet til hverandre i kjærlighet.

Hvem går vi til når det største står på spill i livet?

Den som har vist seg tilliten verdig gjennom århundrer fra slektsledd til slektsledd. En har ikke glemt Gud for det han har vært. Han vandrer sammen med den nedtrykte. Gud har lagt igjen etter seg i oss det som gir bærekraft for liv og skapning, - en evne og vilje til å reise oss i protest og kamp for livet når vår frihet blir undertrykt, - og når fellesskapet er uten kjærlighet. Vi påminner oss selv, og Gud det vi har hatt sammen gjennom livet. Det som forener oss.

Klokt. God livsvisdom.

Vi må «huss` på», sier vi Trøndelag. «Vi må itj gløm kem som vart hos oss, da det stod på som mest. Kem som vart att hos oss, når de anneràn itj` orka meir, og drog sin veg.» Denne påminnelsen er lagt ned i oss mennesker gjennom det budskap vi har hørt om Jesus Kristus. Derfor er det så viktig at disse fortellingene fortelles om igjen og om igjen, for de påminner oss om friheten og kjærligheten som hvert eneste menneske skal få oppleve i livet sammen med Jesus. Det er et budskap som får oss til å reise oss og riste av oss de bånd som holder oss fast, og kjempe oss ut av det som trykker oss nede. Under den store fredsgudstjenesten her i Nidarosdomen i 1984, fortalte fredsprisvinner erkebiskop Desmond Tutu at nettopp dette skjedde i Sør-Afrika i de svartes kamp mot de hvites apartheid.

Vi må kjempe for dette, også i arbeidet med Grunnloven. Det er dette som gjør den til en lov som holder livet oppe.

«Øs ut deres hjerte for ham» - alt som lever i oss, i dypet av oss, - Angst, frykt, fortvilelse, redsel, sinne, håp. Del dette med Gud. Da skjer det noe, i oss, og mellom oss.

Hvem kan vi gå til når festet glipper i livet?

Budskapet kom nedenfra, med Jesus Kristus, tømmermannens sønn, Guds Sønn, født inn i fattigdommen, okkupasjonen, i de usynliges land, der mange levde i skyggen av andre som tok all plass i livet.

Budskapet kom nedenfra med Marias lovsang da hun hadde forstått at hun skulle bære Guds sønn inn på jorda; «Han støter herskere ned fra tronen og løfter opp de lave. Han metter de

sultne med gode gaver, men sender de rike tomhendte fra seg. - Og med Jesus, - tilbake i den lokale synagogen i Nasaret; « Herrens ånd er over meg, for han har salvet meg til å forkynne et godt budskap for fattige. Han har sendt meg for å rope ut at fanger skal få frihet og blinde få synet igjen, for å sette undertrykte fri.»

Fortellingene om Jesus Kristus er fortellinger om frigjøring av oss mennesker. Der vi blir fortalt at vi ukrenkelige, skapt av Gud i kjærlighet.

Grunnloven er et levende dokument. Den skal alltid prøves på om det enkelte menneske som bor i riket, og oppholder seg i riket er tatt vare på. «Men ennå var verket uferdig. Mye stod igjen» sa Edvard Hoem i sin prolog om Grunnloven i 1814.

Alltid står noe igjen å gjøre med Grunnloven. Den blir aldri ferdig, når vi bærer med oss uroen etter Jesus Kristus. Han påminner oss alltid om nye mennesker som på grunnleggende vis trenger beskyttelse og vern. Du verden, som vi trenger disse levende fortellingene om Jesus Kristus. De må vi uavbrutt fortelle og fortelle for de gir håp og mot til oss som roper på frihet og kjærlighet i livet.

- Til ære for Faderen og Sønnen og Den hellige ånd som var, og er, og blir en sann Gud fra evighet til evighet. Amen